

מסורת הש"ס

(א) לַעֲלֹכָהּ, (ב) פִּי בִּין אֲזֵלֵי יָדָיו, (ג) וְגִירָה הַעֲרִירָה וְהַחֲסָמָה, (ד) לִקְנָם לָהֶם, (ה) וְנִחְסָם נָטָוּ, (ו) מִדְּרִיסָם לָהֶם, (ז) בְּנִיחוֹת מִדָּה, (ח) עֲרִירֹתָיו דַּךְ טוֹבָה דַּךְ דַּי, (ט) וְהַסְדֵּרָה לָהֶם, (י) וְגִדָה טוֹבָה, (יא) מִדְּרִיסָם לָהֶם, (יב) עֲרִישׁ הַיָּטֹב וְהַיָּמִינִי, (יג) לִקְנָם קֶמֶד, (יד) עֲרִירֹתָיו, (טו) כַּח, (טז) אֶל, (יז) שִׁנְתָה פִּי הַיָּדָה, (יח) וְנִמְדָּרָה דָּה, (יט) וְשִׁלְיָה, (כ) קוֹדֵרָה בְּלִיָּה חֵייל בְּגִינִין וְאִשְׁתִּילִישׁ בְּלִיָּה חֲקִלְטִין וְיִילָה מִתַּחַת כִּתְּפָה הַיָּת הַשְּׂמֹחַ וְיִי בְּתַמְחֹתָהּ, (כא) חֲמֹשׁ, (כב) וְעִירַע חֹמֶר, מִתְּחֹתָהּ לִי, דָּמִי קִיבוֹרֵת וְתוֹסֵף מוֹלֵךְ קוֹי, דִּיָּה אֲמֵר רַב וְתוֹסֵף עֲרִירֹתָיו, (כג) דִּיָּה מִתְּקִינָה וְתוֹסֵף נִדָּה, (כד) דִּיָּה שִׁנְיָה, (כה) וְתוֹסֵף דִּיָּה הַסְדֵּרָה, (כו) וְעִירַע חֹמֶר עֲרִירֹתָיו, (כז) דִּיָּה גּוֹפֵף וְתוֹסֵף פִּתְחֵיהֶם קָטָה דִּירָה, (כח)

הגהות הב"ח

(א) גַּם דְּכִמִּי אֲשֶׁר עַל הַמִּשְׁכָּן, (ב) רִשִׁי דִיָּה וְתוֹכָהּ וְכוּ' הַלְּהֵאֵל, (ג) יָצִיץ לִבִּי: (א) תוֹסֵף דִיָּה מִתְּקִינָה הֵאָה עֲרִירֹתָיו קוֹדֵרָה, (ב) יָצִיץ לִבִּי בְּכַפִּי הַבּוֹנֵה דָף קוֹי דִּיָּה מְשֻׁרֶשֶׁת בְּהַשֵּׁן גּוֹפִיִּים מִתְּקִינָה אֲזֵלֵי יָדָיו עִירַע, (ד) בִּאֲדִי וְהֵאָה מוֹרֵעַ בְּכַתֵּף, (ה) דִּיָּה אִשְׁתַּמַּח וְכוּ' דְּרֹאשֶׁיהֶם הִיוּ:

גליון הש"ס

תוֹסֵף דִיָּה וְרִשִׁי דִיָּה רֹאשִׁי וְכוּ' קִיָּם לִי עֲנִין וְהַ תוֹסֵף לַעֲלֹכָהּ עִירַע דִיָּה הֵאָה לִי וְכוּ':

לעזי רש"י

אשטורלד"ר [אינשטרליד"ש], חבליים, שורשיים. אישיל"א, בית-שחי.

מוסף רש"י

מה מושבן יי אמות. נִרְךְ קִלְעִים לְחַדֵּר סְפִירֵיו גּוֹבֵה יֵאָמְרוּ, לֹא הִכִּי הוּא גּוֹבֵה דְכִמִּי (שמות יז) עֶשֶׂר אֲמוֹת אוֹרֶךְ הַקֶּרֶם, (ובדברים יט), אֶדָּה מִבֵּית, נִרְךְ לִהְיוֹת מוֹקֵף קִלְעִים גּוֹבֵה עֶשֶׂר אֲמוֹת, אֲרוֹן תְּשַׁע־עֶשְׂרֵה, אֲרוֹן גּוֹבֵה וְנִיחֵשׁ טַפְחִים דְּכִמִּי (שמות כה) וְהֵאָה וְחֵל קוֹמָתוֹ, (עֲרִירֹתָיו דַּי) טוֹבָה (סוכה יט),

מוסף תוספתא

א. דָּקָם מִרְשִׁי טַפְחִיתָה דְּמִר, מוֹסֵף הַחֲלִישִׁי, ב. וְאִרְכִּיבָהּ הִינִי רֹאשׁ הַשְּׂחָק, ג. דְּלִמְעַלְמָה הוּי צִירָא וְאֶךְ סוֹגְרָה שֶׁם, מוֹסֵף מוֹלֵךְ קוֹי, דִּיָּה אֲמֵר דַּי, א. שְׂרִירָךְ הַעֲרִיל, לְחֻגְרוֹ, מוֹסֵף נִדָּה לִי דִיָּה עֵשֶׂה, ה. כִּי יֵד הַשְּׂחָל לִיכָא מֵאֵן דְּקִיר לִי דַּי, ו. אֲדָרְסֵהּ, א. פִּי כִשְׁלֵא הוֹצִיאָר כְּדִירָךְ שְׂהוּא אוֹרֶכְל, י. עֲרִישִׁיל, א. וְנִשְׁתַּחֲרִיב עַד הַקֶּרֶם, יא. טַפְחִים וְשִׁלְשִׁי אֶבֶד אֵל אֲדָם עַד רֹאשֵׁן רָק יִיח טַפְחִים יִגִּיעַ הָאָרֶץ עַד לַמִּטָּה מִי, מוֹסֵף עֲרִירֹתָיו מֵה, דִּיָּה גּוֹפֵף, ח. וְיִמִּיר וְשִׁכְחִיל בְּגוֹה מִי, אֲמוֹת דָּאֵם לֵא כִּי כִשְׁכֵּס פִּילֹה הִמִּיץ לַמִּטָּה וְחִסְרַה הַשְּׂחָר, מוֹסֵף פִּתְחֵים קָטָה דִּיָּה כִּיֹּס, ו. דִּאֲרֵם עוֹמֵר עַל אֲצִבְעוֹתָיו וְגִילִי וְהַסְכֵּחַ מַעֲבֵר לַמַּעֲשֶׂה, מוֹסֵף הַחֲלִישִׁי.

רבינו חננאל

דאי נוחא ליה מפקע ליה דחוקי, או דפתח דוכתא מן חלאמא דרך שוליו של כוס ושק מנייה, ופריך ר' יוחנן

דאשכחיה ליה בביס דמצי למעבד הכי ודאי מחייב בגביה קודם שיבא לירי איסור שבת, ולא בהכין עסקי' בהא מתניתא אילא הא ביריאתי בבי הא דאית ביה שבא דלא מצי למשקל מנייה מקצת עד מפיק ליה לכוליה, ואי מחייב בגביה קודם שיבא לירי איסור שבת, והדר מקשינן והאיכא שנאצי, ומפרקינן דרביבא, ואי [בנית] אימא לעולם דאיכא ומכרכי עילוייה, אלא וקשיא אמרי' דמורחין ביה ומכרכי ביה מולי גנוץ פירושא ומשול' מי שיהוציא את הכיס דרך שוליו, ודרך הדוחק הוא לא טליק טעמיהו, וגמרא דיקא הכין הואי והאיכא שנאצי, בדליכא, הכין פירשוהו ורבוותיו (ובו אתא דילמא) לעגין מאי דקאן[רן] אי דאפקיך דרך פיו הכי נמי, דאלמא מיתייב משום דאי בעי שקיל ומצנא בא לריו גביה קודם שיבא לירי איסור שבת, ונעלה קא מקשי' למי לי (אגרוי'י) [נלאחיובין] בבי האי מלתא והיכי מצי' לה למשקל מדרך פיו קמיה דנפקיה לשוליה והאיכא שנצי דאינן ללואות דיריעין בערי אל כריטה ואל כראטת (יגידין) [נדאגדין] עד שוליו בהדי הדרי, והכין הוה (מנוגא) דכסי' דההוא זמן, כהדאי דתנן כוס של שנצוצת שיטילו שנאציו טמא, נפשת טהור, וכי האי לא מצי למשוייה (לגישה) [לירשייה] אלא מכלפי שוליו דאלמא צריך להוציא כולו, והניחן איכא כסי' דלית להו שנצי, אי נמי דאית להו שנצי ומכרכי על פומיהו ואין עקרינן מכלפי שוליו, (ורבה) [ורבא] סברה כחוקיה דאגד כלי לאו שמיא אגד, ואביי סברה כר' יוחנן דאגד כלי שמיא אגד, קם אביי בשיטתיה דרבא, פ"י קם בשיטתיה והדר מן מירא דנפשיה ואמר כמירא

מפקע. קורע: **גנסכא**. שהן חמיות ארוכות וכל זמן שמקלתן צפנים לא קנה: ופרכינן ויפין **דליכא שנצי**. רצועות שקורין אשטורלד"ר: **מפיק ליה עד פומיה ושקיל**. וכיון דמצי למשקלינהו קני ולעגין שבת לא מחייב עד דמפיק להו לשנצי' דעל ידו הוא אגוד לרש"י לא ילאו:

ומכרכי עילויים. שאין יכול להוצילו (ט) **בגל שנצי**: **קם אביי שנצטפוס**: **כו**. שניהם חזרו בדרכיהם והחליפוס: **כיד חייב** משיאלו הפירות ואע"פ שגופו צרכות היסיד ולא אמרינן אגד גופו שמיא אגד: **בגלי פטור**. כל זמן שיט מקלת הכלי צביתו: **כיד פטור**. דלאגד גופו שמיא אגד ידיו בתר גופו גיריח בגלי חייב וקשיא אחריויהו למי' שהחליפו שיטתן: **ההם למעלה** גמ'. וטעמא משום דלא נח ולא משום אגד גופו: **והלא למטה מג'**. דליכא למיפטרניה משום הנחה דכמונה דמי: **במתני' שכן משא בני קהם**. צבתא יסא' (במדבר י) וימין ושמאל וימין אורח ארעא. ובשם רבינו יצחק בר יהודה מלמאי שאמר בשם רב שם שמופרש בזה"ש **ויסלמי' ופיקוד** כלעזר בן אהרן הכהן שמן המאור וקטורת הסמים ומנחת התמיד ושמן המשחה [שמן] אחד צימין [ושמן] אחד בשמאל והקטורה צימין והצימין בצמק: **מרפקו**. אישיל"א: **פונדסה**. אזור חלול: **פיה למטה**. און דרך הולאה: **כזל** פיה למעלה דרך הולאה: **שפת חלוקה**. שפה המתחונה: **גב' המוציא משאיו למעלה מ'**. מעבירו בזריר ידיו ואינו על כתפו וגובהו מן הארץ (ועשרה) קלמיר דאי צמונה על כתפו מתנתינן היא. והא דתנן [לקמן דף ק]. הזורק ד' אמות צותל למעלה מעשרה זורק בזריר אלא לאו אין למעלה מעשרה רשות הרבים דווקא וזרק אצל מעביר חייב דיליף מבני קהת צמשינן: **אשר על המשכן וגו'**. צקלעי החצר משתעי: **אף מוצת**. גובהו י' אמות והוצרך לסובבו צקלעים (תשעה). ארון גבוה טעמה של י' אמות רחב ומה אינ מקיים וג' אמות קומתו (שמות כו) משפת סובב ולמעלה ומה אינ מקיים קומתו ה' דקלעים משפת מוצת ולמעלה כך מפורש צוצחים (דף נט): שהיו הקלעים ט"ו אמות: **מאן אסה למד**. דקס"ד שאר הלויים נמי גביה כמשה: **פילסא מלעיל**. וכיון דמוצה י' אמות והוא נושא צבתא דכמתצ (במדבר י) ולבני קהת לא נתן (עגלות) וגו' והלוים י' אמות כי מללו ליה מילתא למעלה מלמאשיהו או מכמיהו נמלא גבוה מ' הארץ קרוב שלש של י' אמות דהו טובא טפי יומר מ' טפחים: **ואיעינים אימא**. לא גביה לויס ולא ממוצה גמרינן דשמא לויס לא גביה אלא ו' אמות ואין משאן דמוצה גבוה מן הארץ אלא כ' או ג' טפחים ומארוין

גמר לה ר' אלעזר: **אספחה למעלה** מ' קאי. טובא אפילו אין גובהן של לויס אלא ג' אמות כמותו הרי י"ח טפחים וארוין אינו תלוי למטה מכפתותיהן אלא ו' טפחים וצ' שלישי טפה אישתכח דגבוה י' ויותר: **ולגימר ממשא**. שפרש המשכן ונמלא דגובהן של לויס עשר אמות ויליף מלויס נושא' המוצח: **דאמר מר**. צמסתה נדרים: **אנשי הולל**. היו נושאין כדי מים ויין על ראשיהן ואין אומוין אותם נדרים:

מתני'

נִרְךְ אֲרֻבַּע אֲמוֹת וְהֵאָה לְדֹמְרִינָן צִמִּי שְׁהוֹלְאוּהוּ צִמִּי

המצניע פרק עשירי שבת

צב.

דאי' בעי מפקע ליה. נראה לר"י שסיקין שלהם לא היו תפורות צחוק כמו שלנו ולהכי פריך ממקום התפירה ולא ממקום אחר: **ורמי' דאביי אדאביי**. *קיס ליה להש"ס דרך מילתא דמיתאי איתמר צמר א'דהדור צבו: **התם דמַעְלָה מג'**. ונהי דלאו שמיא אגד הנחה ליכא דכפירש צקונטרס הקשה ה"ר אלחנן לרצה דמוק' ממני' צריש מכילמין (דף ד.) כר"ע דלמר קלוטה כמי שהונחה דמיא צהך צבא דמיתאי הכא אמאי שניהם פטורין והלא למעלה מג' לר' עקיבא כמו למטה מג' לרצנן וי"ל דרצה סבר אגד גוף שמיא אגד ור"י מפרש התם למטה מג' ואית' דף למימר דשמיא אגד דלאחר צפ"ק (דף ג.) ידיו בתר גופו ורמי' הכא למטה מג' דלאו שמיא אגד: **לאחר ידו** ברנא'. ולספרים דגרס כלאחר ידו י"ל דצרגלו היו פירוש כלאחר ידו ומיהו גירסא קמא נוחא טפי דהכי מניח צצרייתא צגמרא:

במרפקו. (ט) הוא שקורין קוד"א ולא כמו שפירש צקונטרס אישיל"ש מותנן צאהלות (פ"א מ"ח) רמ"ח אצנים צאדם שלשים צפיתס ה' ו' צכל אצצב שנים צקנה שנים צמרפק אחד צזרוע (ו) שנים צבתא כו' משמע דמרפק הוא למטה מן הזרוע וכן צפרק האומר משקלי (פרקי י"ט): ידו ורגלי עלי ממלא חצית מים ומכניס ידיו עד בקניה וצברג עד הארכובה ולעגיל קרי ליה צמתניתין דהתם צמרפקו ומרגוס של אצלי יד' מרפקי ידיה (יחזקאל יג) משמע דעגיל היינו קוד"א שהוא ציד כנגד ארכובה צרגל ^בוצפ"צ ^בצוצים (דף יט): לא יתגרו ציצע שאין חוגרין לא למטה כנגד אצלי ידיהם ואי אצלי היינו אישיל"ש היאך יתגרו למעלה מהם ^איעוד א"כ כנגד אצליהן היאך חוגרים אצדצה שם היא מקוס ועשה אלא ודאי היינו קוד"א ^אוכן יש להוכיח מכאן דלא כמפרש דמקוס מפילין היו צקנה למטה דמרפק דצכל מקוס אמרינן מפילין צזרוע וצצמ' צאהלות (פ"א מ"ח) משמע דזרועו אלא למעלה דמרפק ועוד דצפ' האומר משקלי (סד ד' יט): פריך וציד עד העגיל והכתיב והיה לאות על ידך ותגא זה קיצורית ומשני דלוריייתא קיצורית כולה פירוש קרויה יד צנדרים הלך אחר לשון צני אדם ^אמשמע דמקוס מפילין למעלה מן העגילים: **המוציא בפיו כו'**. ^אואף צאצמלו לו (צרימות ד' ג'): **ואי' היטה שבת והוצילו צפיו חייב ה"מ** אוקלים שדרכן להוצילן צפיו צשעת אכילה: **אישתבחא דמַעְלָה** מ' הוה קאי. דמתקא אדם עד לארץ שלש אמות ^אדלאמר צצמרגוס מגלת אסתר פצרנדחא אצטליע על

תלת אמן וכן כלהו ורשאים (ט) היו קטועים ומקום דלאמר (יומא לא.) דהו כל גופו עולה כסן אפילו ראש צצמנה על אמה צזרס ו' אמות דכשיכנס צנים יעלו המים למעלה מראשו ^אוכיון דלאמר צקוף המוכר פירות (צ"צ דף ק:) ^ט דלזורכן אצדע אמות היינו עס ראש וזואר ועוצי הארון עס מה שמשקעין ארון צתוך הכוך טפה או טפחים וצני הזקן רחיה דהצריך ארבע אמות צריש צצא צצמרא (דף צ:) משום זואר ורשא וצקל יגיביה עצמו שיוכל לראות ^אלכן אסתר פצרנדחא אצטליע על ואח"כ

שמיא אגד (בחוקיה) ואיסקופה מליאה פירות פטור כרבי יוחנן. והלכה כדא, דכל היכא דפלגינן אביי ורבא הילכתא כרבא לבד יע"ל ק"ם. ורמי דרבא אדרבא ורמי דאביי אדאביי, דאיתמר המוציא פירות לרה"ר אמר אביי דאי חייב בכלי פטור, ורבא אמר ביד פטור בכלי חייב. והשתא דהדר אביי ואמר אגד כלי (שמיא) לא שמיא אגד וחייב קשיא אתא דקאמר הכא בכלי פטור. ורבא דקאמר אפילו מליאה חדרל פטור קשיא אתא דקאמר הכא בכלי חייב. ואמרין איפוך אביי אמר בכלי חייב, רבא אמר בכלי פטור. וקא טלקא אדעתי' דהא דאביי ורבא כגון שהיה עומד ברה"י והוציא כלי שיש בו פירות לרה"ר, וכי אפיקין דהמוציא פירות. אלא הא שמתנא דחזקיה ורבי יוחנן, קבלה הוא דהדר ביה אביי ממיתריה וקם בשיטתיה דרבא ואיפליג עליה רבא. לעגין הוציא ביד סליקא ליה לליכא פלוגתא דמאן דאמר חייב בזמן ששילש ידי למטה משלשה, ומאן דאמר פטור למעלה משלשה. והתם ביציאות השבת ב' חגי העני חייב, אקשינן והא בעינן עקריה מציג' מקוס ארבעה, ואמרין בה כמה טעמי ואיפריכו. ולבסוף אמרינן אי"ר אבהו כגון ששילש ידי למטה משלשה וקבלה. ואקשינן והא עומד קתני, ואוקימנא בשושה, אי נמי דקאי בזמא. ואי אתא, נפק חרין טעמא מחלבתא, ואציג' דלא קמה ביה מתניתין דמאקשינן איכפל תנא לאשמעינן כולה חגי, ולא משום דמיתרא כלי הכל הוא. ובפירקא חזרינא (קטן וחזקון) אמרינן אמר רב חלקיה בר טובי, לא תוך שלשה דברי הכל חייב, למעלה מעשרה דברי הכל פטור, מג' ועד י' באנו למחלוקת י' עקיבא ורבנן, ושמתנא דכל פחות מג' כלבד דמי גמרא גמירי לה, ובהא דוכתי מפרשי לה כתיקונה בסייעתא דשמיא. והא מלתא דאמרנא

י א ב מיי פריג מה' שנת הלסה ו' יב ג מיי פריצ שם הלסה יב: יג ד שם הלסה יג: יד ה שם הלסה יד:

תורה אור השלם

1 וקלעי החצור ואת מקור פתח החצור אשר על המשכן וְעַל הַחֲצוֹת צִבְיִים וְאֵת מִיתְרֵיהֶם לְכָל עֲבֹדָתוֹ:
במכיר ג כו 2 עֶשֶׂר אֲמוֹת אָרְךְ הַקֶּרֶשׁ וְאָמָה וְחָצִי רֵאשָׁהּ רַחֵב הַקֶּרֶשׁ הָאֶחָד:
שמות כו טז 3 וְיִפְרֹשׁ אֶת הָאֶהָל עַל הַמִּשְׁכָּן וְיָשֵׁם אֶת מִכְשֵׁה הָאֶהָל עֲלֵיו לְמַלְעָלָה כַּאֲשֶׁר צִוָּה יְיָ אֶת מֹשֶׁה:
שמות מ ט

רב נסים גאון

המוציא בין בימינו בין בשמאלו בתוך חיקו ועל כתיפו חייב שכן משא בני קהת. בממלא דבני מערבא מפרש כתי' ופקדתו אלעזר בן אהרן הכהן שכן המאור וגו' וכן המאור בימינו וקטורת הסמים בשמאלו ומנחת התמיד של יום חלויה בזרועו, שכן המשחה איכן היה נתון ר' אבין בשם ר' אלעזר כמין לחלית קטנה היתה חלויה באפונתו. מה משכן עשר אף מובח עשר אמות. בפרק מבין (ערוגין) דף ב] אמרו איבעית אימא כי כתיב קלעיש חמש פשרה אמה לכתח' בגובהה הוא וכתבי' גובהה, והא אפי' חמש אמות, ההוא משפת מובח ולמעלה כדי שלא יתא כהן עומד ועבדוהו בידי והעם רואין אותו מבחוץ. נבחרא כבר שמוכחא יש גבוהה י' אמות. ובמסכת ובתוים בפרק קדשי' קדשים (דף טו) אמר ר' יהודה לטעמיה דאמר מובח דמשה נמי גדול הוה דתניא ה' אמות אורך וד': אמות רוחב רביע יהיה, דברים ככתבן דברי ר' יוסי, ר' יהודה אומר נאמר כאן רביע ונאמר הלחן רביע מה הלחן מאמצעיתו הוא מדרד אף כאן מאמצעיתו הוא מדרד כול'. ור' יוסי כי גמיר גזירה שוה בגובהה גמיר ותניא ושלש אמות קומתו דברים ככתבן דברי ר' יהודה, ר' יוסי אומר נאמר כאן רביע ונאמר הלחן במובח הזהב רביע מה הלחן גובהה כרחבו אף כאן גובהה כשנים כרחבו, הא מה אי מקיים וקומה חמש אמות משפת סוכב ולמעלה, דאמר מר האי השכינה שורה אלא על חכם וגבור ועשיר. עיקר דיליתא במסכת נדרים בפרק אין כין מדר הנאה מבחיני (ף יף טז) אי יוחנן אין הקב"ה משרה שכנתו אלא על חכם וגבור ועשיר ועניו. ומגלן ממשא דכרתי' [ושחזון] ויפירוש את האהל על המשכן, ואמר מר משה מפרש וכתבי' [ושחזון] כו) עשר אמות ארך הקרש. אימא דאריך וקטין. אלא מן הדיוק חייב דכתיב [בדברים טו] ותאפש בשני הלחות, ותניא אורן ר' ורחבן ר' ועובדין פסל כל פסולותן שלך תהא. חכם, רב שמואלא דאמרי תריהו י' שערי בינה בבראור בעולם וכולם ניתנו למשה חסר א', שואמר [וחללים ח] ותחזקוהו מבין מאלהים. עניו, דכתיב [במדבר כג] והאיש משה עניו מאד.

רבינו חננאל (המשך)

דרבא דחייב, אלמא אגד כלי לא שמיא אגד בחוקיה, קם רבא בשיטתיה דאביי, פירוש דסבר רבא כאביי דאגד כלי

^[1] דכדי דכתי י"ח שנצתם ממלך עד סוף העינן משנצתם וחסרי צנה. ומוקין עפי' הכמי' ועפי' הערך צריח הדפס.